

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่ง ในการที่จะพัฒนาสังคม เศรษฐกิจของประเทศ ดังจะเห็นได้จากประเทศที่พัฒนาแล้ว ประชากรในประเทศจะต้องเป็นผู้มีคุณภาพ สำหรับ การศึกษาในประเทศไทยมีการปฏิรูปมาหลายสมัยอันเนื่องมาจากมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพในการ จัดการศึกษา จนต้องมีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 – 2561) โดย กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งเป้าหมายภายในปี พ.ศ. 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลัก 3 ประการ คือ 1) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและ เรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่งดีและมีใจ รักมาเป็นครูคณาจารย์ได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) เพิ่มโอกาส การศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาส เข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของ สังคม ในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษา และ พัฒนาคู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน เหมาะสมกับการเป็น วิชาชีพชั้นสูง สามารถพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้จัดการเรียนการสอนได้ อย่างมีคุณภาพ และสามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรัก ในวิชาชีพครูมาเป็นครู เพื่อให้มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในอาชีพ มีขวัญกำลังใจ อยู่ได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา. 2552 : 9 -14)

จากเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองจะเห็นได้ว่า เครื่องมือสำคัญที่จะใช้ พัฒนาผู้เรียน พัฒนาคอนให้มีคุณภาพดี เพื่อคนที่มีคุณภาพดีจะได้ไปพัฒนาชาตินั้น ก็คือ การศึกษา การให้การศึกษาที่มีคุณภาพ จะช่วยพัฒนาคอนให้มีคุณภาพดี คือเป็นทั้งคนเก่งและคนดี สอดคล้องกับคำนิยามอย่างหนึ่งที่ว่า การศึกษาคือการเจริญงอกงาม (Education is Growth) ซึ่งครูจะมี ส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญยิ่งในการพัฒนาคอนให้มีคุณภาพ และผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน ทั้งในฐานะเป็นผู้อบรมสั่งสอน ผู้จัดการ เรียนรู้ และการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน ให้มีคุณลักษณะเป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรมเป็น

อย่างดี ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และเป็นกัลยาณมิตร มีลักษณะของการเป็นผู้ที่ “สอนให้รู้ ทำให้ดูอยู่ให้เห็น” พร้อมทั้งจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาได้เป็นอย่างดี (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 65) และผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ มีความรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2549 : 120 -121)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบในการจัดการศึกษาทั้งในระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษา โดยมีโรงเรียนรัฐบาล และเอกชนในเขตรับผิดชอบทั้งหมด 167 โรงเรียน และมีบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 3,672 คน และทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้มีนโยบายให้บุคลากรปฏิบัติตนตามแผนพัฒนาตนเองสำหรับครู (ID Plan) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. 2549 : 5-9) 3 ด้าน คือ 1) ด้านการครองตน ได้แก่ การพึ่งตนเอง การประหยัดคอออม ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบและเสียสละ การรักษาระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย และการประพฤติตนเป็นคนดี การปฏิบัติตามหลักคุณธรรมของศาสนา การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ด้านการครองคน ได้แก่ การสร้างความสามัคคีอันดี ระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้มาติดต่อความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มและร่วมกิจกรรมของหมู่คณะ ความยุติธรรมในการปฏิบัติต่อสังคมและการบริการ ผู้มาติดต่อด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ และ 3) ด้านการครองงาน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความขยันหมั่นเพียรในการทำงานและมีผลงานเป็นที่น่าพอใจ การคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนร่วม ประชาชนและประเทศชาติ มีการเตรียมการสอน จัดทำแผนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การจัดการให้การบำรุงรักษาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน การดำเนินงานโครงการต่าง ๆ การแสวงหาความรู้ข่าวสารในการพัฒนางานและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีการโครงการอบรมธรรมะสำหรับครูและผู้บริหาร โครงการเข้าค่ายธรรมะเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา โครงการอบรมพุทธบุตร โครงการบวชพระเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น แต่ความเป็นจริงบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งต่างมีพื้นฐานด้านการดำเนินชีวิต ทั้งในด้านความประพฤติ การปฏิบัติตน สถานภาพ ความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน จากรายงานการปฏิบัติงานของ

บุคลากรของงานบริหารงานบุคคล กลุ่มตรวจสอบภายใน พบว่า มีบุคลากรกระทำผิดวินัยทางราชการอันเกิดจากการขาดคุณธรรมจริยธรรม เช่น พฤติกรรมชู้สาว การยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข การลงโทษนักเรียนที่เกินกว่าเหตุ การละเว้นในการปฏิบัติหน้าที่ การทุจริต การแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 . 2552 : 2- 24)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครู ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษา ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมด้านการครองตน การครองคนและการครองงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ว่าอยู่ในระดับใด มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ที่มีคุณลักษณะต่างกันหรือไม่ เพียงใด เพื่อจะได้เป็นข้อมูล สำหรับนำไปปรับปรุงและเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการครองตน การครองคนและการครองงานของครูให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อเยาวชนและสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านการครองตน การครองคน และการครองงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกตามสถานภาพ ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านการครองตน การครองคน และการครองงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกตามสถานภาพทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการครองตน การครองคน และการครองงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

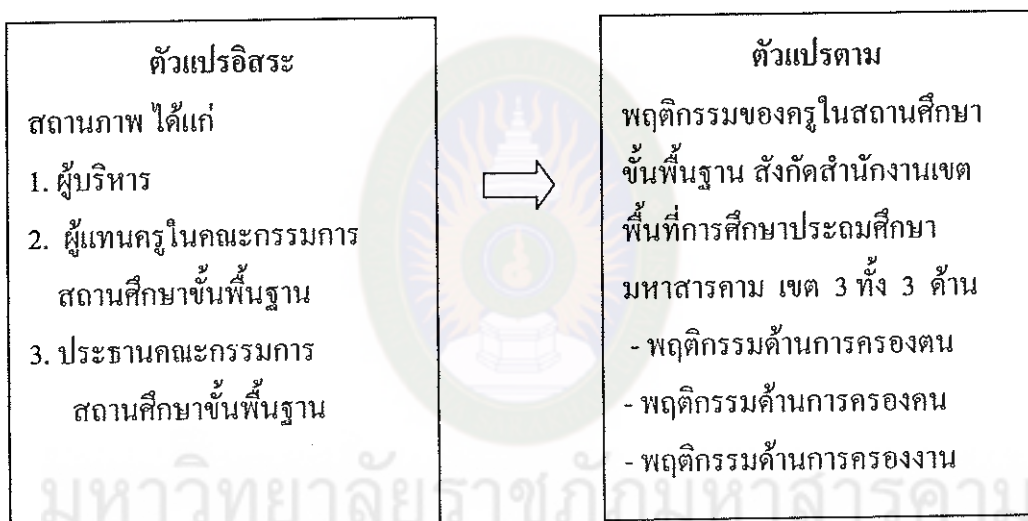
สมมติฐานการวิจัย

พฤติกรรมด้านการครองตน การครองคน และการครองงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ที่มีสถานภาพต่างกัน แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาพฤติกรรมด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 ตามแผนพัฒนาตนเองสำหรับครู (ID Plan) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. 2549 : 5–9) ทั้ง 3 ด้านคือ

1. พฤติกรรมด้านการครองตน
2. พฤติกรรมด้านการครองคน
3. พฤติกรรมด้านการครองงาน

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพฤติกรรมด้านการครองตน การครองคนและการครองงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 ซึ่งมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 จำนวน 471 คน จำแนกตามสถานภาพ ดังนี้ ผู้บริหาร 157 คน ผู้แทนครูในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 157 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 157 คน รวมทั้งสิ้น 471 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพ จำแนกเป็น

2.2.1 ผู้บริหาร

2.2.2 ผู้แทนครูในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.3 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ทั้ง 3 ด้าน คือ

2.2.1 พฤติกรรมด้านการครองตน

2.2.2 พฤติกรรมด้านการครองคน

2.2.3 พฤติกรรมด้านการครองงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรม หมายถึง กิริยาอาการที่บุคคลแสดงออกทั้งด้วยคำพูด หรือการแสดงท่าทางต่าง ๆ
2. ระดับพฤติกรรม หมายถึง ระดับการปฏิบัติของบุคคลตามการรับรู้ของตนเอง
3. การครองตน หมายถึง การแสดงออกทั้งทางกาย วาจา ใจที่สื่อถึงความดี ความงาม และมีแนวกำหนดที่ทำให้บุคคลประพฤติชอบ กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง และหลีกเลี่ยงการกระทำชั่ว ได้แก่ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ร่วมงาน มีความเกรงกลัวต่อบาป มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน รู้ทันเหตุการณ์ มีความรอบคอบ ไม่ประมาท สามารถควบคุมตัวเองได้ ไม่ยกตนข่มท่านมีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน มีความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดออม
4. การครองคน หมายถึง กิริยา ท่าทางการแสดงออกถึง ความดีงาม ความถูกต้องเหมาะสมในการประสานงานกับบุคคล ซึ่งแสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้เกียรติ เคารพยกย่องผู้อื่น ได้แก่ เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สนับสนุนและยอมรับในความสำเร็จของเพื่อนร่วมงาน ให้ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมงาน ให้ความเคารพกับผู้อาวุโส มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้าร่วมงาน ประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานอื่นได้
5. การครองงาน หมายถึง การแสดงออกถึง ความดี ความงาม ความถูกต้องและความสามารถในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ เป็นผู้มีใจรักในการทำงาน รู้จักพัฒนาตนเองเพื่อความสำเร็จของงาน ตริตรองวางแผนปรับปรุงงานทำงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง อุทิศเวลาในการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

6. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียน หรือผู้รักษาการในตำแหน่งในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

7. ครู หมายถึง ผู้แทนครูในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการ
แต่งตั้งให้ดำเนินการติดตาม ดูแล เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

10. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึง
ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

15. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 หมายถึง หน่วยงาน
ทางการศึกษาที่รวบรวมสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่
ในเขต อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอกุดรัง อำเภอเชียงยืน และกิ่งอำเภอชื่นชม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถใช้เป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้สนใจทั่วไปในการปรับปรุง
แนวทางในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้
เกิดขึ้นในบุคลากรและองค์กรอย่างยั่งยืน

2. ใช้เป็นแนวทางในวางแผนในการทำงานในการดำเนินโครงการเพื่อเสริมสร้างและ
พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานต่อไป

